

Motion till riksdagen

1989/90:Fö713

av Kerstin Ekman m.fl. (fp)

Vapenfri tjänst

Folkpartiet har under en följd av år föreslagit, att prövningsförfarandet vid ansökan om vapenfri tjänst skall ses över.

I proposition 1987/88:81 angavs, att regeringen då ansåg tiden mogen att göra en utvärdering av prövningsförfarandets effekter sedda mot bakgrund av de uttalanden som motiverade 1978 års vapenfireform. Föredraganden meddelade i propositionen, att han ämnar ta initiativ till att en sådan utvärdering kommer till stånd. Det var en framgång för folkpartiet och den opinion som finns bl.a. inom fredsrörelsen och kyrkorna. Den av regeringen utlovade utvärderingen pågår nu.

Prövningsförfarandet har kritiserats från både enskilda värnpliktiga, som ansökt om vapenfri tjänst, och från organisationer. Kritiken gäller dels svårigheten att från fall till fall göra konsekvent bedömning av ansökans överensstämmelse med lagens villkor, dels att prövningsförfarandet särskilt gynnar dem som lättast kan "tala för sig". Det har t.ex. förekommit att man organiserat rollspel i vilka ungdomar tränats att "svara rätt" på frågor under utredares prövningssamtal och därmed "manipulera" prövningsförfarandet.

En viktig anmärkning mot prövningsförfarandet är också att den vapenfri-sökande till utredaren kan "överlåta" ansvaret för dokumenteringen av sin uppfattning. Trots att frågorna ställs till och att svaren lämnas av den värnpliktige uppfattar han lätt sin roll som passiv. Det är utredaren som tolkar hans uppfattning och hans känslor.

En översyn av prövningsförfarandet skall givetvis göras förutsättningslöst. En mängd idéer om ändringar i prövningsförfarandet finns dock redan dokumenterade och bör givetvis ingå i utredarens referensmaterial.

Folkpartiet har aktualiserat ett alternativt prövningsförfarande där huvuddokumentet i ansökan om vapenfri tjänst är en skriftlig förklaring från den värnpliktige. Förklaringen skall vara tydlig i fråga om lagens centrala punkter och klart redovisa att ansökan bygger på en allvarlig personlig övertygelse. Förklaringen skall inges efter ett obligatoriskt samtal där den värnpliktige informeras om syftet med allmän värnplikt, lagens villkor för vapenfri tjänst, tjänstgöringsalternativen m.m.

Någon form av intyg, som styrker tilltron till den värnpliktiges allvarliga övertygelse, torde behövas. Ett sådant intyg skall t.ex. kunna vara utfärdat av två personer vilkas omdömesgillhet kan beskrivas med uttrycket att "de

åtnjuter allmänt förtroende". En målsättning med prövningsförfarandet bör vara att huvudansvaret för ställningstagandet vilar på den värnpliktige – och inte på en utredare.

Mot. 1989/90
Fö713

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om prövningsförfarandet vid ansökan om vapenfri tjänst.

Stockholm den 24 januari 1990

Kerstin Ekman (fp)

Hans Lindblad (fp)

Carl-Johan Wilson (fp)

Siw Persson (fp)

Gudrun Norberg (fp)